

[Steen Folke]

som at arbejde for, at denne beslutning bliver skubbet lidt ud, og at de konkrete forbedringer ikke foregår, mens man prøver at få nogle forhandlinger til at køre på en måde, som skulle føre til reelle resultater.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Hr. Bjørn Elmquist reagerede meget kraftigt på mine bemærkninger, og da er vi jo nok i den situation, at postulat står mod postulat. Hr. Bjørn Elmquist ville forhandle ud fra, at modparten skal indse situationens alvor, sådan var det vist, men vi skal ikke være stærkere end de andre, og så kan vi postulere, hvad vi vil. Jeg mener, at man gennem den forsvarspolitik, venstre fører, med de holdninger, man har til oprustningsproblemerne, og den NATO-politik, man rent faktisk fører, er med på Reaganadministrationens politik, der i hvert fald utilsløret har haft til formål at handle ud fra en styrkeposition. Der kan komme utallige citater. Det er den samme Reagan, hr. Bjørn Elmquist falder for eller i hvert fald har nogle pæne bemærkninger om, og da vil jeg påstå, at de bemærkninger hviler på en fuldstændig forfjet analyse af de kræfter i USA og i administrationen, der bruger det såkaldte fredsiniciativ til på et vanvittigt grundlag at kvæle de interne fredsbevægelser i USA og Vesteuropa.

Men her står påstand mod påstand, definition mod definition, og vi vil stadig fastholde, at der er andre væsentlige faktorer, der truer Danmarks og verdens sikkerhed end oprustningen i Øst og muligheden for et angreb fra Øst.

Det er ganske andre faktorer, der øger oprustningsproblemerne. Hr. Arne Melchior er ikke til stede, men jeg vil stadig væk fastholde, at det, de kalder den sunde egoisme, vil sejre, og den sunde egoisme kommer kun igennem, hvis der sker nogle forandringer i det samfund, det drejer sig om. Men vi kan stadig væk bruge grimme ord om hinanden, og han bruger løgnagtighed om os. Jeg vil altså fastholde – men hr. Arne Melchior er her ikke, så jeg skal ikke diskutere.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Det er da rigtigt, at nu står påstand mod påstand, men hr. Riishøj gjorde jo det i starten, at han interesserede sig meget for mine motiver og for at udlægge min holdning, hvor jeg i mit første indlæg og også senere ikke skød SF ting i skoene, som SF ikke selv ville stå inde for. Jeg har ikke spekuleret i, om SF går det ene eller det andet ærinde her, og det er her, der er en meget stor forskel i vores udgangspunkt, idet jeg hos SF har sporet en skråsikker, helt overbevist holdning om, at de ved lige præcis, hvad vi andre mener, meget bedre, end vi selv ved det.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om bekæmpelse af oprustningen (specielt atomoprustningen).

[Af Steen Folke (VS) og Anne Grete Holmsgård (VS)].

(Beslutningsforslag nr. B 53. Fremsat 17/3 82).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

Jeg mener, at den forrige debat har vist, at regeringen både i ord og i praksis har en positiv indstilling til, hvad jeg vil betegne som realistiske initiativer og forslag på nedrustningsområdet. Jeg vil gøre nogle få bemærkninger til hvert enkelt af de punkter, der ligger i forslaget.

Det første er nej til nye atomare mellemdistanceraketter. Her vil jeg henvise til, hvad jeg svarede hr. Steen Folke under den tidligere debat, hvor hr. Steen Folke jo stillede spørgsmål på dette område. Jeg vil i den forbindelse sige, at jeg ikke kan acceptere hr. Steen Folkes bemærkninger fra den sidste debat, der gik på, at udenrigsministeren går ind for opstilling af vestlige INF-våben. Det, som er målet for forhandlingerne og for regeringens politik, er, at man når til en fuldstændig afvikling af de nukleare mellemdistancevåben, og jeg vil godt gentage, at der

[Udenrigsministeren]

som sagt ikke er opstillet et eneste stykke vestligt våben endnu.

Så er der nej til neutronbomben. Her er den danske modstand mod produktion af neutronvåbenet uændret, og det siger sig selv, at Danmark i overensstemmelse med vor atomvåbenpolitik fortsat siger nej til at modtage dette våben.

Angående regeringens generelle holdning i internationale sammenhænge til forslag om nedrustningsforanstaltninger på kernevåbenområdet siger det sig selv, at sådanne forslag må bedømmes konkret og i lyset af udviklingen af konventionelle våben og styrkeforholdet i det hele taget.

Så er der det tredje punkt, det, der går på nej til at bruge atomvåben først. Dertil vil jeg først sige, at NATO-alliancens strategi om fleksibel gengældelse udelukkende er defensiv, og atomvåbenet har kun én funktion: at afskrække og dermed hindre krig under enhver form, konventionel eller på anden måde.

Jeg har med interesse fulgt den debat, der i USA startede med en artikel af fire kendte amerikanere, og jeg har også noteret deres synspunkt om, at afståelse fra førstegangsbrug må indebære en yderligere opbygning af de vestlige konventionelle våben.

Regeringen finder, at der er så mange sider af problemet, som må undersøges, før man kan drage endelige konklusioner.

Det fjerde punkt er nej til kemiske våben, og her er regeringen imod ethvert skridt, der kan føre til oprustning på det kemiske område. Vi støtter derfor aktivt bestræbelserne på at nå frem til en bindende aftale om forbud mod udvikling, produktion og oplagring af kemiske våben som et supplement til Genèvekonventionen af 1925, der jo alene indeholder et forbud mod anvendelse af disse våben. USA og Sovjetunionen har gennem flere år forhandlet om principperne for en aftale, men især en løsning på kontrolproblemerne synes at være vanskelig. Nedrustningsudvalget i Genève har imidlertid indledt udarbejdelsen af et konventionsudkast.

Det femte punkt er nej til udenlandske tropper og depoter. Såvel forsvarsudvalget som folketinget er blevet underrettet om den aftale, der i 1976 blev indgået mellem Danmark og USA om støtte til amerikanske flyforstærkninger. Påstanden om, at der herved er sket en undergravning af den hidtidige

officielle base-, depot- og atompolitik, må afvises.

Regeringen godkendte den 16. marts d.å. den forstærkningsplan, der er opstillet fra SACOEURs side, og som indeholder forslag vedrørende allierede forstærkninger til Danmark. Forsvarsministeren har efterfølgende orienteret forsvarsudvalget og det udenrigspolitiske nævn herom. Forespørgselsdebatten om forstærkningsplanen viste i øvrigt, at der er et meget betydeligt politisk flertal for regeringens politik på dette område.

Endelig er der punkt 6: ja til atomvåbenfri zone i Norden. Regeringens stilling er også her klar. Vi vil arbejde for indførelse af en sådan zone. Realiteten er imidlertid, at tanken om en formalisering af den allerede eksisterende atomvåbenfri tilstand i Norden alene giver mening, hvis det sker som et led i en bredere europæisk ordning, som vedrører atomvåben på begge sider af skillelinjen i Europa. Spørgsmålet har derfor nær sammenhæng med forløbet af INF-forhandlingerne og for så vidt også med SALT- eller START-forhandlingerne, der forhåbentlig kan genoptages inden længe.

Vi finder fra regeringens side, at forslaget er unødvendigt, og derfor må regeringen afvise det.

Lasse Budtz (S):

Den foregående debat har jo med al ønskelig tydelighed demonstreret socialdemokratiets holdning til oprustningen, og jeg skal selvfølgelig ikke gentage alle argumenterne. Vi så gerne alle atomare mellemdistanceraketter i Europa fjernet, og vi har derfor støttet det amerikanske forslag ved Genèveforhandlingerne; jeg tør måske endda sige, at vi har været med til at inspirere forslaget. Det går jo ud på, at Vesten afstår fra at opstille sine mellemdistanceraketter, der alligevel tidligst kan blive færdige i slutningen af næste år, hvis Sovjet fjerner deres ca. 300 SS-20 raketter. Kan det ikke lade sig gøre, må Vesten stræbe efter et såkaldt loft over antallet af raketter og et loft ansat så lavt som muligt.

Socialdemokratiet har ligesom regeringen ikke overraskende for længst sagt nej til neutronbomben, og vi har selvfølgelig også sagt nej til kemiske våben af enhver art. En afvisning af førstegangsbrug af atomvåben må vi

[Lasse Budtz]

være tilhængere af umiddelbart, men det vil være uforsigtigt at acceptere en sådan politik ensidigt uden at undersøge konsekvenserne for det sikkerhedssystem, som vi er medlem af.

Nu er det jo rent faktisk ikke os, der skal afstå fra at bruge kernevåben, al den stund vi ikke har nogen og ikke vil have dem. Men man kan naturligvis diskutere princippet, og jeg vil finde det rimeligt, at man undersøger, om en sådan formaliseret tilkendegivelse medfører en forøgelse af de konventionelle våben, både hvis Østblokken afgiver et lignende løfte, og hvis Østblokken ikke gør det.

En nyvurdering af NATOs strategi, f.eks. når vi kender følgerne af forhandlingerne om mellemdistanceraketterne, ville måske under alle omstændigheder være en god idé.

Socialdemokratiet vil ikke være med til at sige nej til muligheden af at modtage hjælp fra vore allierede i en krigssituation. Hjælpen er en naturlig konsekvens af vort medlemskab af NATO, og faktisk er det jo lige nøjagtig for at kunne få hjælp, at vi har meldt os ind.

Endelig skal jeg sige, at vi agter at fortsætte arbejdet med at undersøge mulighederne for at indføre en nordisk kernevåbenfri zone i en større europæisk sammenhæng, og derved kom jeg vistnok til at gentage mig selv alligevel fra debat nr. 1.

Tænk, hvis man kunne starte en kernevåbenfri zone i Norden og den så løb videre ned gennem Centraleuropa og måske endda slutte også hele Italien! Det ville uægtelig være et betydeligt afspændingskridt.

Men under alle omstændigheder måtte formalisering af en nordisk zone forhandles med USA, fordi vi er medlemmer af samme sikkerhedssystem som USA, og man kan selvsagt ikke ændre en sikkerhedsordning, heller ikke når det måske blot er noget formelt, uden at forhandle med dem, man har indgået aftalen med. Men vi må også forhandle med Sovjet, alene af den grund, at Sovjet er det eneste land, der permanent har kernevåben i den nordiske region.

Det er logisk, at det må påvirke vore overvejelser og undersøgelser, og ud fra disse betragtninger må jeg derfor på socialdemokratiets vegne afvise forslaget til folketingsbeslutning.

Bjørn Elmquist (V):

Dette ser ud til at være et ganske enkelt og nok så kategorisk udformet forslag til folketingsbeslutning, og ved første øjekast vil jeg da også tro, at mange mennesker vil sige: ja men det må vi da hurtigt kunne enes om, for det er da noget godt at arbejde henimod. Men når man så graver i det, mener vi i hvert fald, at tingene er en del mere komplicerede end som så. Det er meget svært at sige ja til det ene og nej til det andet, så firkanter som tingene er stillet op.

Jeg synes, den foregående debat og det, udenrigsministeren sagde her fra talerstolen for lidt siden om Danmarks officielle holdning, som den har tegnet sig i de seneste år til disse 6 punkter, gør, at mit indlæg kan blive meget kort.

Jeg vil ikke stå og gentage alt det, udenrigsministeren har sagt, men vi mener ikke, der er anledning til at vedtage dette forslag til folketingsbeslutning. Vi har tillid til, at den regering, der sidder nu, og den regering, som eventuelt afløser den en skønne dag, vil føre en ansvarlig politik, der lever op til det bedste i disse 6 punkter.

Riishøj (SF):

Det vil være fremgået af den forrige debat, at vi naturligvis støtter intentionerne og naturligvis også indholdet af dette beslutningsforslag. Jeg skal kun stille nogle spørgsmål til udenrigsministeren.

NATO har ikke rigtig nogen af den type raketter, som Sovjetunionen har udstationeret, og det er klart, at det er baggrunden for de sovjetiske nedrustningsforslag. De vil cementere, at de har fået de raketter, og så skal man have et moratorium. Det kan vi jo godt gennemskue.

Men der er også andre typer våben, og det har måske også noget på sig, i hvert fald når man ser det fra Kremles side, som stadig væk ikke er noget venneparti for vores vedkommende. Der ser man jo også på den samlede atomvåbenstrassel mod landet. Der er truslen fra atombevæbnede bombefly, der er u-bådsbårne atomvåben, og det er jo klart, det er den samlede kapacitet på atomvåbneområdet, som er interessant, og ikke om man inden for bestemte våbenområder har overlegenhed eller ikke overlegenhed. Jeg skal ikke gå ind i en taldiskussion om, hvordan billedet så ser ud. Det er klart, at de franske og

[Riishøj]

de engelske atomvåben også må med ind i dette billede, men lad os lade være at diskutere tal. Det er klart, at man ikke kan tage en bestemt våbenkategori, isoleret set, uden at tage, hvad skal man sige, den samlede trussel mod et land. Det ville være helt vanvittigt, hvis man gjorde det på den måde. Et svar på det vil jeg gerne have.

Ellers ligger der jo de vurderinger af det her, som vi så udkrystalliserer sig i den forrige debat. Vi er i SF tilhængere af nedrustning under alle omstændigheder og med de risici, det måtte indebære. Jeg tror såmænd nok, der er nogle i Kreml, nogle høje specielt i tilknytning til det militære industrielle kompleks, som kunne tænke sig måske pludselig at udnytte en nedrustning i Vest. Jeg tror ikke, at Sovjetunionen med det europæiske billede, der er i dag, med de landvindinger, Sovjetunionen fik efter 2. verdenskrig, med Helsingforsdeklarationen og med det enorme besvær, Sovjet har med sine såkaldte – med stærk understregning af såkaldte – allierede i Østeuropa, kunne tænke sig at få den slags stater i Vesteuropa. Sovjetunionen er så konservativ en stat, at man anbefaler Giscard d'Estaing i stedet for Mitterrand i Frankrig, og man forholder sig strålende til konservative regeringer i Finland og Vesttyskland. Bare de er forsigtige, bare de vil indgå nogle gode handelsaftaler, og bare – og det sidste gælder jo for visse lande – de holder den amerikanske tilstedeværelse i Europa udenfor, er man godt tilfreds. Men at se et sådant revolutionært, udenrigspolitisk perspektiv i den sovjetiske udenrigspolitik i europæisk sammenhæng er vanvittigt. Sovjet har givetvis ekspansionsplaner uden for Europas grænser, og nogle steder er det bestemt Vestens egen skyld. Hvis man tager det sydlige Afrika, Mellemaamerika og andre steder, er det en logisk konsekvens af den vestlige politik, men i europæisk sammenhæng er Sovjetunionen en superkonservativ magt, og det er ud fra de konservative argumenter, man laver militær intervention og har unødvendigt store konventionelle styrker i Østeuropa, konventionelle styrker, som i høj grad er baseret på kontrol i Østeuropa selv, langt mere end på ekspansion mod vest; så man skal se noget mere nuanceret på det billede.

Vi ser større risici ved at gå ind i oprustningsbølgen og ofre de ressourcer på rustning med Danmarks position og med de

trusler, der er specielt om en Nord-Syd-konflikt. Af den grund støtter vi dette forslag, og det er efter vores mening de initiativer, Danmark kan tage her og nu, samtidig med at vi naturligvis har det perspektiv, at man også på den anden side af jerntæppet skal have regeringsuafhængige fredsbevægelser. Men det skal ikke gøre, at vi stopper op og bruger det som en dårlig undskyldning. Nedrustning er i sig selv en nødvendighed i den verden, vi lever i i dag.

Barsøe-Carnfeldt (FP):

Fremskridtspartiet er af den opfattelse, at denne sag sådan set er meget mere enkel, end den lyder her fra talerstolen fra anden side. Det er så enkelt, at det i virkeligheden er de to supermagter, Rusland og Amerika, der bestemmer alting omkring oprustning og nedrustning. Nedrustning kan være mindre risikabel end oprustning, det er der ingen tvivl om, men hvem kan med sikkerhed garantere, at russerne nedrunder og ikke bare fortsætter oprustningen, uanset om man har indgået en aftale om nedrustning? Vi ønsker nedrustning, og vi vil arbejde for nedrustning. Vi finder samtidig, at regeringens politik opfylder vore ønsker om nedrustning, og vi kan derfor ikke se nogen anledning til at støtte det fremsatte forslag.

Steen Folke (VS):

Jeg er jo selv skyld i, at hr. Arne Melchior ikke er til stede ved denne debat, da det lykkedes mig at fornærme ham dødeligt under det foregående punkt på dagsordenen, men der er jo også andre borgerlige ordførere, som glimrer ved deres manglende tilstedeværelse. Jeg ved ikke, om det skyldes manglende interesse for disse spørgsmål, eller det blot skyldes den kendsgerning, at vi er nået frem til kl. halv fem en fredag eftermiddag, at det måske er lidt småt med interessen for diskussioner her i salen i det hele taget. Det er selvfølgelig lidt kedeligt for os, at vores forslag er havnet i en sådan placering på ugeplanen, men det er der jo nok ikke noget at gøre ved.

Jeg vil gerne sige tak til SF for støtten til forslaget. Jeg forstod på hr. Bilgrav-Nielsen – som heller ikke kunne være til stede nu – at også de radikale er positivt indstillet over for forslaget. Men derudover har det været småt

[Steen Folke]

med den positive interesse. På den anden side kan man endnu en gang konstatere – hvis det holder – at selv om SF og de radikale og VS er positive over for de ting, der ligger i forslaget her, afhænger det altså nok en gang af socialdemokratiets holdning, hvorvidt der er flertal for nogle af de forslag og initiativer, der er lagt op til i forslaget. Det er endnu en gang socialdemokratiet, som med sin afvisning af sådan nogle initiativer forhindrer, at der sker en ændring i dansk udenrigspolitik og sikkerhedspolitik efter nogle af de retningslinjer, der ligger her. Og det er selvfølgelig kedeligt nok.

Jeg vil godt understrege, at de forslag, der er her, i virkeligheden er forholdsvis begrænsede. Det er ikke forslag om, at nu skal alle atomvåben afskaffes med ét slag, eller for den sags skyld om, at nu skal Danmark melde sig ud af NATO. Det er langt mere begrænsede forslag, der er stillet op i en række konkrete punkter. Når diskussionen går generelt om nedrustning, så er alle enige om, at nogle konkrete initiativer er det, der er brug for. Så kommer vi med nogle konkrete og i og for sig begrænsede initiativer, og så er der enten manglende interesse for overhovedet at diskutere dem eller også en totalt afvisende holdning til dem, sådan som tilfældet har været i dag.

Jeg vil nøjes med at koncentrere diskussionen om socialdemokratiets holdning til sagen her, dels fordi der jo altså fra borgerlig side ikke er sagt forfærdelig meget, dels fordi socialdemokratiet jo altså dog har haft to ordførere, nemlig ministeren og ordføreren for partiet, på talerstolen, og dels og ikke mindst fordi socialdemokratiets holdning altså er afgørende for den skæbne, et forslag af denne art får, sådan som folketinget er sammensat.

Jeg vil starte med punkt 1: nej til nye atommellemdistanceraketter.

Det fremgår tydeligt af forslaget bemærkninger, at VS går ind for at afskaffe de mellemdistanceraketter, der findes i Europa, altså også på sovjetisk eller på Warszawapagten side. Det er vi enige i. Vi mener blot, at dette kun kan ske i en større sammenhæng. Man kan ikke – det tror jeg ikke udenrigsministeren vil benægte – tage lige præcis spørgsmålet om mellemdistanceraketter i Europa ud af en større sammenhæng. Der er en sammenhæng med andre våben, f.eks. de

interkontinentale våben, som er udstationeret på amerikanske undervandsbåde, og som befinder sig i farvande i og omkring Europa. Det er klart, at det spørgsmål naturligt vil blive taget op fra sovjetisk side, hvis man diskuterer spørgsmålet om SS-20. Sådan hænger tingene sammen, og det gør det selvfølgelig vældig kompliceret.

Det, som jeg synes burde være ukompliceret, var som sagt at gå ind for i hvert fald at udsætte de forberedelser, der foregår, til opstilling af de nye NATO-våben, de 572 nye atomraketter, i Europa. Udenrigsministeren siger, at han ikke kan acceptere, at jeg påstår, at regeringen går ind for en opstilling af disse 572 nye raketter. Ja men det har udenrigsministeren da selv givet tilslutning til på NATO-ministerrådsmødet i december 1979. Ja, med et vist forbehold oprindeligt, men på et efterfølgende NATO-udenrigsministermøde er Danmark da i hvert fald taget til indtægt for, at man støtter beslutningen om fremstilling og senere udstationering af disse raketter. Så er det rigtigt, at man gerne vil forhandle og have, at USA forhandler med Sovjetunionen, og hvis de forhandlinger fører til forskellige resultater, kan det gå anderledes. Men jeg må fastholde, at den danske regering er gået ind for fremstilling og senere udstationering af disse atomraketter.

Om spørgsmålet i punkt 2: nej til neutronbomben, siger hr. Lasse Budtz, at det er regeringens holdning. Jeg vil også medgive, at regeringen har udtalt, at man var imod den. Alligevel går det altså sådan, at man, når der kommer en resolution i FN om samme sag, ikke vil stemme for denne resolution, hvis indhold er en afvisning af neutronbomben. Man undlader at stemme. Så mener jeg, at man har gjort den danske regerings holdning uklar til en sag, som burde være klar.

Med hensyn til det tredje punkt: nej til at bruge atomvåben først, synes jeg, at det er ret fantastisk, egentlig temmelig skandaløst, at det er et led i den officielle NATO-atomstrategi, at NATO kan bruge atomvåben først. Jeg tror, at hr. Lasse Budtz, som vel ellers er velorienteret, er for dårligt orienteret om Sovjetunionens holdning til de her sager. Hr. Lasse Budtz talte om, at det her måske var noget, man kunne kigge på, og så under forskellige forudsætninger, nemlig hvorvidt Østblokken ville gøre noget lignende eller den ikke ville gøre det. Så vidt jeg ved, har

[Steen Folke]

Sovjetunionen sagt ganske klart, at man er helt klar til at gå ind for, at man ikke vil bruge atomvåben først. Jeg mener, man har erklæret det. Derfor er der ikke nogen tvivl om, at man kan få Østblokken med på en sådan erklæring om ikke at bruge atomvåben først. Så vidt jeg ved, har Østbloklandene også stemt for det i FN, i modsætning til Danmark, som altså har stemt direkte imod en erklæring om ikke at bruge atomvåben først. Jeg synes, at det undergraver dansk troværdighed på nedrustningsområdet, når man direkte kan stemme imod forslag, som sigter mod, at man skal frskrive sig denne førstegangsbrug af atomvåben.

Om punkt 4: nej til nye kemiske våben, vil jeg ikke sige meget, for jeg synes, at udenrigsministerens holdning, det han svarede, i og for sig er udmærket. Problemet er altså, at det er svært at komme over til konkret handling på det her område, men selve holdningen mener jeg er rimelig og også nogenlunde klar.

Punkt 5: nej til udenlandske tropper og depoter, vil jeg ikke gøre så meget ud af, det har vi jo diskuteret tidligere i dag under behandlingen af forsvarsforligsløvene og også ved andre lejligheder. Jeg vil fastholde, at forstærkningsaftalerne indebærer en undergravning af dansk atomvåbenpolitik. Udenrigsministeren siger bare, at han ikke kan acceptere, at der er tale om nogen undergravning. Ja men det er jo ikke noget argument. Der er tale om en undergravning i og med, at atomvåben kan tilføres med ganske kort varsel på amerikanske fly. Vil udenrigsministeren benægte, at dette kan være tilfældet? Hvad hjælper det, at man siger, at vi ikke har atomvåben og i øvrigt ikke vil have det, hvis de kan flyves ind og det ligger i forstærkningsaftalerne, at der kan flyves atomvåben ind med ganske kort varsel?

Endelig punkt 6: ja til atomvåbenfri zone i Norden. Det synes jeg er et af de konkrete, positive forslag, der er fremdraget ikke mindst af fredsbevægelserne. Det er igen et eksempel på, at socialdemokratiet taler med to tunger. Man betyder, at man er tilhænger af det, det gør udenrigsministeren, og det gør hr. Lasse Budtz, og så kommer der alle disse forbehold om, at det kun giver mening, hvis det ses i en større europæisk sammenhæng. Hvorfor giver det kun mening i en større europæisk sammenhæng? Hvorfor ville det

ikke give mening i sig selv, hvis man oprettede en atomvåbenfri zone i Norden? Jeg mener i høj grad, at det ville give mening og ville være et lille konkret skridt, man kunne tage. Men så kommer alle de betingelser om, at det skal være et led i en større ordening, og at det helst skal være noget med, at Sovjet også skal ind i det, osv. osv. Så ved vi godt alle sammen, at det ikke bliver til noget, og så kan socialdemokratiet stå og sige: ja men vi går ind for det; det stiller bare nogle betingelser op, som gør, at det i praksis er umuligt, at det ikke fører til noget. Det er næsten ikke til at bære, at det bliver formuleret på den måde hele tiden, at man altså lader, som om man går ind for det, men i virkeligheden opstiller uantagelige betingelser, sådan at man ved, at der ikke kommer noget ud af det. Udenrigsministeren har vistnok i taler den 1. maj 1982 og i hvert fald i en kommentar i Politiken sagt:

»Det burde tilskynde os til at turde gå et skridt foran de andre for at få sat gang i nedrustningsforhandlingerne, også selv om nogle vil hævde, at det vil være en farlig blottelse.«

Hvad er det for konkrete skridt, udenrigsministeren vil komme med i den retning, når han afviser, når socialdemokratiet afviser de forslag, vi kommer med?

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

Hr. Riishøj stillede mig et spørgsmål, der havde at gøre med det, som ofte indgår i denne debat, nemlig styrkemål og beregning af det ene og det andet våbensystem. Det blev fra hr. Riishøjs side nævnt, at hvis man så det fra Kremls side, så var der jo også tale om vestlige fly og vestlige u-både; man kan gå videre i spiralen og se det fra vestlig side, og så kan man også tale om Backfirefly, som ikke har været nævnt i den forbindelse.

Det, jeg vil svare hr. Riishøj, er, at man altid kan diskutere, hvor balancen ligger. Jeg har selv tidligere i tinget givet udtryk for, at hvis man tager, hvad der stort set eksisterede omkring 1979, så var der, når man ser bort fra det, der siden er sket med SS-20, sådan nogenlunde balance. Og når jeg siger »nogenlunde«, så har jeg dermed sagt, at jeg ikke er tilhænger af, at man sidder med en lommeregner og lige nøjagtig skal have ligevægt og balance i tingene. Det, jeg mente

[Udenrigsministeren]

med min artikel i Politiken, var, at det vil være alt for hindrende for, at man kan komme videre, at man fastholder denne balance, når man tænker på, at det er atomvåben med det store potentielle, vi i dag har på Jorden, noget, vi også var inde på under den forrige debat. Det, der er det afgørende, når det drejer sig om INF-våben, som vi kalder dem nu, er, at SS-20 missilet er en ny teknologi, man har udviklet. Vi har talt om taktiske atomvåben, og vi har talt om strategiske atomvåben, og nu kommer denne nye teknologi, og det er det, der er bekymrende. Ydermere vil jeg påstå, at de 300, der i dag er opstillet, er helt ude af proportion med det, der var billedet, dengang man startede produktionen og udstationeringen af disse frygtelige våben.

Jeg mener også – det er også et svar til hr. Steen Folke – at skal vi i gang med konkrete forhandlinger og nå frem til resultater, så skal man koncentrere sig og ikke prøve at få alt muligt med, men sige: o.k., lad os koncentrere os om det, vi definerer som INF-våben. Jeg er helt uenig med hr. Steen Folke, når han siger, at vi ikke får noget resultat, hvis ikke vi tager det hele med. Jeg tror, at det er den sikreste vej til ikke at nå noget resultat. Hr. Steen Folke siger, at det hele skal ses i en sammenhæng. Dertil vil jeg sige, at det mener vi også, når det drejer sig om Norden som atomvåbenfri zone, men dér vil hr. Steen Folke gerne rive det ud af en sammenhæng.

Altså: mit svar til hr. Steen Folke er, at vi skal begynde et sted, ellers kommer vi ganske simpelt ikke videre, og det skal ske så hurtigt som muligt.

Riishøj (SF):

Jeg skal ikke videreføre denne her taldebat. Det er klart, at de her SS-20 raketter er enhver tilhænger af nedrustning og fredsbevægelse imod. Vi har stadig nogle andre typer raketter, det er en modernisering af de raketter, SS-9 og SS-5 osv. Men samtidig er der jo også sket en modernisering på NATO-siden af bombeflyene og af de u-bådsbaserede raketter; dér er også sket noget, dér kan man jo ikke bare sige, at der ikke er sket noget. Jeg har fremdraget adskillige eksempler, specielt på u-bådsområdet, på en udvikling af våbentyperne. Det er rigtigt, at Sovjetunionen har Backfireflyene, men selv ifølge

de NATO-beregninger, der blev offentliggjort for nylig – og ikke mindst IISS, International Institute for Strategic Studies, har påpeget det – har NATO, i hvert fald hvad angår bombeflyene; samlet stor overlegenhed, og det har man også, hvad angår antallet af atomsprængladninger.

Altså: billedet er ikke så klart. Man skal ikke bare bruge SS-20 og så fuldstændigt se bort fra den modernisering, som er sket på bombeflyenes og de andre våbens område. Jeg skal ikke i tal stå her og sige, hvordan det samlede billede er, men der sker et misbrug af tal, som vi skal være meget varsomme over for, og efter vores vurdering er der ikke basis for NATOs beslutning om udstationering med den analyse, der er – som oven i købet bekræftes af visse vestlige, NATO-orienterede analyseinstitutter – nemlig at der i dag samlet er en rimelig ligevægt. Det er i hvert fald den argumentation, man bruger fra demokratisk hold i USA i det her spørgsmål. Man skal altså lige lægge mærke til den amerikanske debat på dette område.

Det eneste spørgsmål, jeg kan se man skulle diskutere lidt, er spørgsmålet om nej til at bruge atomvåben først. Man kan også tale om en ikke-angrebspagt, så det både gælder atomvåbnene og konventionelle våben; det har man jo haft før: i 1930'erne havde man også ikke-angrebspagter, og det er klart, at man godt kan have den slags traktater; jeg tror heller ikke, det fra VS' side er opfattet som løsningen på problemet. Hvis man endelig skal have den type traktater, vil jeg nok foreslå – trods de historiske erfaringer – en ikke-angrebspagt. Det andet forslag fremsættes fra sovjetisk side, fordi man måske har en overvægt på det konventionelle område og ikke på atomvåbenområdet. Det må efter min personlige vurdering nok hellere være en ikke-angrebspagt end det andet. Men vi vil bestemt ikke gå imod, at man også arbejder for et nej til at bruge atomvåben først. Det er et fremskridt i forhold til den bestående situation. Det er det eneste sted, hvor jeg kan se at der måske kan røres lidt ved dette forslag.

Steen Folke (VS):

Udenrigsministeren misfortolkede min holdning. Måske er det lidt min egen skyld, det kan godt være, at jeg ikke var præcis nok

[Steen Folke]

i min formulering, sådan at det kunne give anledning til denne misfortolkning. Jeg vil gerne præcisere, at når jeg snakkede om problemerne ved at se på mellemdistanceraketter alene, så var det netop ud fra den balancefilosofi, som præger forhandlingerne mellem Øst og Vest, primært altså USA og Sovjetunionen. Så er det, jeg mener, at man må have f.eks. amerikanske u-både i europæiske farvande, der er udstyret med ret langtrækkende atomvåben, med ind i problematikken.

Jeg vil gerne understrege – det var dér, udenrigsministeren misfortolkede mig – at det ikke er mit eller VS' synspunkt, at før vi kan få nedrustet alt det dér på én gang, så vil vi slet ikke bevæge os nogen vegne, og jeg tror ikke, at udenrigsministeren med rette kan mistænke os for, at det skulle være vores holdning, tværtimod. Vi mener, at et hvilket som helst skridt, det være i sig selv nok så begrænset, så længe det går i den rigtige retning, bør vi gå ind for og arbejde af al kraft for. Vi er altså enige i det, ministeren siger er regeringens holdning, nemlig at små konkrete skridt i den rigtige retning er vejen frem. Vi er helt enige. Problemet er bare, at når det kommer til de små konkrete skridt, så vil regeringen ikke være med.

Jeg har anvist to meget små konkrete skridt. Det ene er dette med en formalisering af Norden som atomvåbenfri zone. Det i sig selv løser ikke frygtelig mange problemer; det er bare et lille konkret skridt, som vil indgå i en afspændingsproces, det vil være et skridt i den rigtige retning. Regeringen siger, at den godt vil være med, men opstiller betingelser, så det bliver helt urealistisk. Det andet, jeg har sagt, er: stil forberedelserne til de nye atomraketter i bero, medens der forhandles. Et lille konkret skridt. Det løser slet ikke problemerne, overhovedet ikke, der er stadig væk tilbage: ja men hvad med alle SS-20 raketterne og hvad med alle mulige atomvåben, der er opstillet rundt omkring? Det vil bare være et lille konkret skridt i den rigtige retning. Det afviser regeringen kategorisk, det vil man overhovedet ikke høre tale om. Så spørger jeg regeringen, hvad det er, udenrigsministeren mener, når han skriver i Politiken:

»Det burde tilskynde os til at turde gå et skridt foran de andre for at få sat gang i nedrustningsforhandlingerne, også selv om

nogle vil hævde, at det vil være en farlig blottelse.«

Hvad har regeringen gjort, der ligesom kan retfærdiggøre disse udmærkede betragtninger, eller hvad agter regeringen at gøre, som kunne retfærdiggøre disse udmærkede betragtninger? Har regeringen gjort noget, som var at gå et skridt foran for at få gang i forhandlingerne? Har regeringen gjort noget, som kunne opfattes af nogle som en blottelse, eller vil regeringen gøre noget? Kan ministeren komme og forklare bare ét konkret, positivt skridt af denne karakter, det være sig nok så begrænset? Kunne vi ikke få et eksempel på, hvad ministeren mener, et forslag til, hvad der kan gøres?

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

Af almindelig respekt for parlamentet går jeg op på talerstolen og skal sige til hr. Steen Folke, at hans ganske ulidelige strøm af spørgsmål bliver stillet, selv om hr. Steen Folke er vel vidende om, at der i den pågældende artikel står andre ting end det citerede, hvor jeg snakker om de vestlige demokratier. Regeringen har hele tiden haft den opfattelse, at det, det drejer sig om, er at konstatere, at vi altså har nogle pagtsystemer, og det, jeg mener med den artikel, er ganske simpelt, at realistiske nedrustningsforhandlinger skal foregå i samarbejde inden for alliancerne, ellers er det nemlig ikke realistisk.

Når jeg taler om, at vi skal kunne turde gå foran, så er det netop det, jeg var inde på før, som hr. Riishøj da forstod, nemlig at vi ikke skal sidde med lommeregneren og sige, at vi ikke kan acceptere et eller andet givet grundlag, hvis ikke der er nøjagtig det og det antal af den og den kategori af våben. Det er det, der er tankegangen. Andre, jeg har talt med, har faktisk også opfattet det sådan, kun ikke hr. Steen Folke.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Spørgsmål bliver vel især ulidelige, hvis de er lidt ubekvemme at svare på. Jeg er da glad for, at ministeren af respekt for parlamentet, eller hvad det nu er, leverer en slags formelt svar, men noget reelt svar var det jo ikke.

Jeg har ikke benægtet, at der også står andre ting i denne artikel, og der står da også

[Steen Folke]

ting, som jeg ikke er enig i. Det er der ingen grund til at begynde at analysere, debatten drejer sig ikke om den artikel. Der står reelt det, jeg har citeret, det er et ordret citat, og så spørger jeg: hvad mener ministeren med dette, som lyder forfriskende, som lyder forjættende, havde jeg nær sagt, som lægger op til, at man vil gøre noget: »Det burde tilskynde os til at turde gå et skridt foran de andre for at få sat gang i nedrustningsforhandlingerne.« Så spørger jeg: hvad vil man gøre? Men jeg får ikke noget svar. Jeg får at vide, at man vil arbejde inden for alliancerne, og alt, hvad man vil gøre inden for alliancerne, osv., men det er jo ikke noget konkret. Jeg ville gerne have at vide: vil man tage nogle konkrete skridt, for min skyld gerne igennem NATO eller over for NATO eller inden for NATO, eller hvad det nu er? Uanset hvad jeg synes om NATO, så ville jeg godt have at vide: hvad er det, Danmark vil gøre helt konkret? – hvis man kunne få et konkret svar på det. Ministeren kan have lov til at kalde det ulideligt at blive spurgt om det, men jeg synes, det er et rimeligt spørgsmål, når det er ministeren selv, der har lagt op til det i en artikel.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, bringer jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Finansudvalget har afgivet:

Betænkning og indstilling vedrørende den af statsrevisorerne afgivne endelige betænkning over statsregnskabet for finansåret 1979.

(Beslutningsforslag nr. B 84).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Regulering af beløbsgrænsen i § 28). (Lovforslag nr. L 190).

Skatte- og afgiftsudvalget har endvidere afgivet betænkning over:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af bindingsperioden for medarbejderaktier m.v. (Beslutningsforslag nr. B 44).

Skatte- og afgiftsudvalget har endelig afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove. (Skattemæssig ligestilling af ægtefæller). (Lovforslag nr. L 117).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Erhvervsudvalget har afgivet tillægsbetænkning over:

Forslag til lov om investeringsforeninger. (Lovforslag nr. L 122).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes mandag den 17. maj 1982 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16.55